

บทที่ ๑

บทนำ ๑

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศที่อยู่ในระหว่างการพัฒนา เช่น ประเทศไทย ก็คือปัญหาการขาดดุลการค้าอันเนื่องมาจากมูลค่าของสินค้านำเข้าสูงกว่ามูลค่าสินค้าส่งออก การแสวงหาเงินตราต่างประเทศเพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าจะเงินจากกระทำได้โดยการเร่งรัดการส่งออกให้มากขึ้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวโน้มการส่งออกของไทยกับการส่งออกของโลกพบว่า ประเทศไทยยังเป็นเพียงผู้ส่งออกรายย่อยรายหนึ่งในตลาดโลกเท่านั้น สัดส่วนการส่งออกของไทยต่อการส่งออกของโลกตกประมาณร้อยละ ๐.๓ เท่านั้น จากการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการส่งออกของไทยระหว่างปี ๒๕๐๒ ถึง ๒๕๒๑ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสำคัญของไทยในตลาดโลกเป็นรายสินค้าแล้วจะพบว่าไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของสินค้าขั้นปฐมหลายชนิดด้วยกัน ได้แก่ ข้าว ยาง ทุบัก ข้าวโพก ปอและน้ำตาล สำหรับระบบตลาดโลกของข้าว ยางและทุบัก ไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่รายหนึ่งในจำนวนผู้ส่งออกรายใหญ่เพียงไม่กี่รายที่ครองตลาดอยู่ (Oligopolistic Market) ซึ่งในระบบตลาดเช่นนี้เป็นการยากที่ผู้ส่งออกแต่ละรายจะเพิ่มสัดส่วนตลาดของตนได้มาก นอกจากจะพยายามรักษาสัดส่วนตลาดของตนไว้เท่านั้น ส่วนระบบตลาดโลกที่ไทยเป็นผู้ส่งออกที่มีความสำคัญรายหนึ่ง แต่ตลาดโลกประกอบด้วยผู้ส่งออกรายใหญ่มาก ได้แก่ ปอ (บังคลาเทศคุมตลาดประมาณร้อยละ ๗๐) และข้าวโพก (สหรัฐคุมตลาดประมาณร้อยละ ๗๑) ในกรณีเช่นนี้ไทยสามารถที่จะเพิ่มสัดส่วนตลาดได้บ้างแต่ก็ขึ้นอยู่กับารส่งออกของประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ ส่วนน้ำตาลนั้นประเทศไทยเคยประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำตาลสำหรับบริโภคในประเทศจึงเป็นที่คาดหมายว่าการส่งออกน้ำตาลซึ่งทำรายได้ให้ประเทศไม่น้อยนั้น อาจจะต้องประสบปัญหาในอนาคตอันใกล้ สำหรับตลาดส่งออกของผลิตภัณฑ์ประมงนั้นตลาดโลกประกอบด้วยผู้ส่งออกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกันหลายราย (อาทิ ญี่ปุ่น นอร์เวย์ เคนมารัก

“ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ และสมคิด แสงเพชร. "โครงสร้างการส่งออกของประเทศไทย" วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ๔ (ตุลาคม ๒๕๒๒-มีนาคม ๒๕๒๓):

เปรู แคนาดา ไชล์แลนด์ เกาหลีใต้) สัดส่วนการส่งออกของแต่ละประเทศดังกล่าวประมาณร้อยละ ๕ - ๘ ของการส่งออกของโลก ประเทศไทยเองมีสัดส่วนการส่งออกเปรียบเทียบกับ การส่งออกของโลกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๕๐ ในปี ๒๕๐๕ เป็นร้อยละ ๑.๐๓ ในปี ๒๕๑๕ และร้อยละ ๒.๖ ในปี ๒๕๒๑ ซึ่งในช่วยระบบตลาดของผลผลิตประมงเช่นนี้ ไทยมีช่องทางที่จะเพิ่มสัดส่วนตลาดได้อีกมาก

โดยที่ประเทศไทยมีอาณาบริเวณที่ติดต่อกับฝั่งทะเลของอ่าวไทย ฝั่งทะเลอันดามัน และชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ประกอบกับได้รับการพัฒนาการประมงทะเลอย่างจริงจังตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศผู้ผลิตสัตว์น้ำที่ใหญ่มากแห่งหนึ่งของโลก ทั้งนี้ ผลผลิตประมงจึงน่าที่จะเป็นสินค้าประเภทหนึ่งซึ่งควรได้รับความสนใจในการที่จะช่วยลดการขาดดุลการค้าของประเทศ ในขณะที่ผลิตผลเกษตรมีแนวโน้มของสัดส่วนมูลค่าส่งออกลดลง เป็นลำดับจากร้อยละ ๔๐.๐ ในปี ๒๕๐๖ เหลือเพียงร้อยละ ๔๓.๒ ในปี ๒๕๒๑ ผลิตภัณฑ์ประมงได้เริ่มมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ตารางที่ ๑ โครงสร้างการส่งออกแยกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ ๒๕๐๖ - ๒๕๒๑

ชื่อหมวด	สัดส่วนมูลค่าส่งออก (%)				มูลค่าส่งออกปี ๒๕๒๑ (ล้านบาท)
	๒๕๐๖	๒๕๑๑	๒๕๑๖	๒๕๒๑	
๑. ผลิตผลเกษตร	๔๐.๐	๓๑.๓	๕๓.๔	๔๓.๒	๓๕,๒๓๐
๒. ผลิตผลประมง	๐.๔	๒.๓	๔.๕	๕.๐	๔,๑๔๓
๓. ผลิตผลป่าไม้	๒.๔	๑.๖	๒.๑	๐.๔	๓๔๒
๔. ผลิตผลเหมืองแร่	๔.๐	๑๓.๖	๔.๖	๑๐.๕	๘,๓๕๑
๕. ผลิตผลอุตสาหกรรม	๔.๓	๔.๐	๒๐.๓	๒๒.๓	๑๘,๘๒๒
๖. สินค้าออกอื่น ๆ	๔.๕	๓.๒	๑๐.๓	๑๔.๒	๑๑,๓๓๒
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๘๓,๐๖๕

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี ๒๕๐๖ ผลผลิตประมงมีสัดส่วนมูลค่าส่งออกเทียบกับการส่งออกทั้งหมดของประเทศเพียงร้อยละ ๐.๘ และสูงขึ้นถึงร้อยละ ๔.๘ ในปี ๒๕๑๖ และร้อยละ ๕.๐ ในปี ๒๕๒๑ แม้ว่าสัดส่วนการส่งออกของผลผลิตประมงจะสูงเพียงร้อยละ ๕ ในปี ๒๕๒๑ เมื่อเทียบกับผลผลิตอื่น ๆ ของประเทศ แต่ก็มีความโน้มที่จะขยายไปอีกมาก เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มการนำเข้าผลผลิตประมงของโลกซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายปีสูงขึ้นร้อยละ ๔.๑๕ (ในช่วงปี ๑๙๖๕ - ๑๙๗๕) โดยแทบทุกประเทศในโลกมีอัตราการนำเข้าผลผลิตประมงสูงขึ้น (ยกเว้นประเทศในแถบลาตินอเมริกาและสหภาพโซเวียต) เพราะฉะนั้น การส่งออกผลผลิตประมงของไทยน่าที่จะได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อที่จะสามารถขยายสู่ตลาดต่างประเทศได้มากขึ้นในอนาคต

ผลผลิตประมงของประเทศไทย

ผลผลิตจากการประมงของประเทศเกือบทั้งหมดได้จากการประมงสัตว์น้ำทะเล เนื่องจากปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำทะเลมีจำนวนมากถึง ๗๔.๖๓ เปอร์เซ็นต์ต่อผลผลิตรวมในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และผลผลิตเฉลี่ยในปีต่อ ๆ มาอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำทะเลได้ทวีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีปริมาณสูงสุด ๒.๑ ล้านตันในปี ๒๕๒๐ หรือเท่ากับร้อยละ ๔๔.๔๑ ของผลผลิตสัตว์น้ำทั่วประเทศ ทำให้ประเทศไทยได้ถูกจัดลำดับเป็นประเทศที่มีผลผลิตประมงเป็นลำดับที่ ๑๐ ของโลก ตามรายงานขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (F.A.O.) เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตประมงที่มีความสำคัญในการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ สินค้าสัตว์น้ำของไทยอาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๑. สัตว์น้ำแช่เย็น ได้แก่ กุ้งสดแช่เย็น ปลาสดแช่เย็น ปลาหมึกสดแช่เย็น ปูสดแช่เย็น เป็นต้น

๒. สัตว์น้ำแปรรูป ได้แก่ สัตว์น้ำที่ทำการแปรรูปโดยการต้ม ตากแห้ง หมักคองหรือรมควัน สัตว์น้ำบรรจุกระป๋องและสัตว์น้ำที่แปรรูปเพื่อเป็นอาหารสัตว์

สินค้าสัตว์น้ำที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศสูงสุดในการส่งออกได้แก่ กุ้งสดแช่เย็น รองลงมาเป็นปลาหมึกสดแช่แข็ง ปลาทูน่าและปลาสดแช่แข็ง ส่วนผลผลิตสัตว์น้ำอื่น ๆ ยังมีมูลค่าส่งออกที่ไม่เห็นเด่นชัดนัก

กุ้งสดแช่เย็นที่ส่งออกส่วนมากเป็นกุ้งขนาดใหญ่ เช่น กุ้งลาย กุ้งขาว กุ้งโอคัก เป็นต้น

ปลาหมึกสดแช่เย็น ได้แก่ ปลาหมึกกระดอง ปลาหมึกกล้วยและปลาหมึกสาย ปลาป่น เป็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำซึ่งได้จากปลาขนาดเล็กที่คักขึ้นมากับอวนในการทำประมง เช่น ปลาเบึก มาเข้าโรงงานเพื่อผลิตเป็นปลาป่นสำหรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์หรือผสมกับวัตถุดิบอย่างอื่นเพื่อผลิตเป็นอาหารสัตว์สำเร็จรูป

ปลาสดแช่แข็ง ได้แก่ ปลาสดชนิดต่าง ๆ ทั้งตัวหรือแล่เฉพาะเนื้อปลาแช่แข็ง เพื่อส่งออก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา 2

การศึกษาเกี่ยวกับการตลาดเพื่อการส่งออกผลผลิตประมงของไทย จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึง

- ๑. ปริมาณการผลิตสินค้าสัตว์น้ำ ปริมาณการบริโภคภายในประเทศ ปริมาณการส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศและแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลง
- ๒. วิธีการและขั้นตอนในการส่งออกตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งออก
- ๓. ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการตลาดเพื่อการส่งออก เช่น ปัจจัยภายในที่มีผลกระทบต่อ การส่งออก เช่น ช่องทางการจำหน่าย การกำหนดราคา กลยุทธ์ทางการตลาด การส่งเสริมการส่งออกในภาครัฐบาลและเอกชน ปัจจัยภายนอกได้แก่ ลักษณะตลาดต่างประเทศ ระเบียบข้อบังคับในการนำสินค้าเข้าของประเทศไทยผู้ส่งเข้า การแข่งขันในทางการตลาด
- ๔. ค้นหาแนวทางในการขยายและส่งเสริมการส่งออกผลผลิตประมงนี้

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 3

- ๑. การวิจัยนี้คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ในการที่จะกระตุ้นรัฐบาลให้เกิดความสนใจในการส่งเสริมการขยายการส่งออกสัตว์น้ำแช่เย็น ซึ่งจะนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมากขึ้น
- ๒. เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการส่งสินค้าสัตว์น้ำแช่เย็น เป็นสินค้าออกที่จะได้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ และค้นหาแนวทางที่จะทำให้การประกอบการส่งออกได้ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่

วิธีการดำเนินการวิจัย 4

๑. การรวบรวมข้อมูล

ก. รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือวิชาการและเอกสารของส่วนราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง องค์การสะพานปลา กระทรวงพาณิชย์ และรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาหอการค้า กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ บริษัทผู้ประกอบอุตสาหกรรมท้องถิ่น

ข. การเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล สอบถามหรือสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในวงการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นความคิดเห็นทางเทคนิค และวิธีการในการปฏิบัติ

๒. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ใ้จากการประมวลผลความคิดเห็นจากเอกสารวารสาร สิ่งตีพิมพ์ที่ส่วนราชการ เอกชนหรือองค์การที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาไว้ และจากคำแนะนำหรือความคิดเห็นจากบุคคลในวงการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและประกอบข้อเสนอของการวิจัยนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย